

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

FŐSZERKESZTŐ: DR. KUN BÉLA. FELELŐS SZERKESZTŐ: ERDŐS KÁROLY.

Megjelenik hetenként egyszer, szombaton. ~
Előfizetési ár: egész évre 28 korona, fél-
évre 14 korona. ~ Egyes szám ára 60 fillér. ~

~ Szerkesztőség és kiadóhivatal: Debreczen, Kollégium: ~
Ide kell küldeni a lap szellemi és anyagi ügyeire vonatkozó
minden közleményt, előfizetést, reklámot és hirdetési díjat.

Új korszak küszöbén.*)

Mélyen tisztelt Hallgatóság!

A viszontagságos és balsejtelmes idők vészterhes viharfellegeinek olyan-amilyen eltakarodása után jól esik a lelkünknek megpihenni e százados múltú kollégium csarnokában, hogy a hitsorsosi viszontlátás és nemes szórakozás gyönyörűségén kívül még valamelyes szellemi üdülést és épülést is nyerjünk a hit világánál. Hogyha csupán egyéni érdekeinkre, avagy csak a saját kényelmünkre gondolnánk, akkor az idei felolvasási sorozatot, talán a megrovástól való aggodalom nélkül is kikapcsolhattuk volna Körünk programjából; mert amint a jelek és események mutatják, aránylag még mindig gyér számmal vannak azok, akik a várva-várt, de mindegyre késedelmező béke problémájának a megoldása után feltornyosuló köztársadalmi feladatok körvonalozása, csoportosítása és időrendi megállapítása mellett még egyéb tételek, mint például a vallás, a keresztyénség, a protestantismus és az egyházi irodalom nagy jelentőségű missiója körébe tartozó agendák iránt is, önzetlenül és őszintén érdeklődnek. Úgy látszik, hogy előbb végsőképpen le kell zajlani a fenéig felkavarodott és medrökből fékvesztetten kicsapkodott iszapos áramlatoknak és az örök feledés mélységébe kell süllyednie a közelmúlt ádáz évek folyamán felszínre került romboló elemek emlékének is, hogy aztán az evangéliom sziklaszilárd alapján újból megindulhasson az az építő, gyarapító, áldásos munka, az új ég és új föld örökségének elnyerésére irányuló az a serény tevékenység, amely minden egyes keresztyénnek rendeltetészerű, méltó hivatása.

Tudnunk kell ugyanis, hogy a bekövetkező új korszak világszerte új és nehéz feladatokat hárít mind az egyénekre, mind a társadalmakra. Az önzés és hatalomszomj által előidézett s aztán

*) A Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör 1919—20. évi estélyssorozatát megnyitó elnöki beszéd.

a megvadult emberi szenvedély szelmei folytán hatványozott mérvben elharapózott pusztulás iszonyatosságai után csakis verejtékkel és állhatatos dolgozás árán lesz pótolható — annyira-annyire — az a rengeteg értékvesztés és tömérdek kár, amit a jelen nemzedéknek kell megbühöndnie, haugyan az apákat sújtó átok kárhozatos örökségképpen át nem száll még a késői ivadékokra is, harmad- és negyedízigen. Vajha ettől a veszedelemtől megőrizné a föld népét az Isten irgalmassága! Bárcsak immár tiszta fényben ragyogna föl és soha homályba ne borúlva egyházunk, hazánk és nemzetünk felett a békesség áldott napja!

Am, bármiképpen alakulnak is a közel jövő eseményei, annyi bizonyos, hogy a letűnt zord idők szálnalmas jelenségeit csupán elretteptő példák gyanánt kell tekintenünk arra nézve, hogy az Istentől való elpártolás, az elmeheli megtévelyedés és emberietlen szívtelenség mily kárhozatos következményeket von maga után úgy a lelki és erkölcsi világ, mint az egyházi, tanügyi, irodalmi, társadalmi és állami élet terén. Most már kétségbenvonhatatlanul bebizonyosodott tény, hogy a keresztyén társadalmakra és intézményekre zúdult csapások özönét csakis az evangéliom diadalra és dicsőségre segítő hatalmával és az Isten országa polgáraihoz méltó étellel lehet és kell elhárítani, hogyha tudniillik keresztyéni hittel felövedezve, önzetlen szeretettől áthatva, élő reménységgel betelve, akadályokra nem tekintve,

hűségesen, küzdve, haladunk előre az elibénk tűzött cél felé, melynek elérésekor

a halhatatlanság hervadhatatlan koszorúja vár.

Úgyde az evangéliom eme győzedelmének kivívása és a vele járó dicsőségnek elnyerése attól függ, ha vajjon az emberi, illetőleg keresztyéni tökéletesedés érdekében folytatandó kulturális munka kiirtja-e majd a barbárságnak még a

csiráját is és ha vajjon képes lesz-e a szivekben kitéphetetlenül meggyökereztetni azt a tudatot, hogy a legnélkülözhetetlenebb létfeltétel és a művelődés egyik legfőbb biztosítója az a békeséges, józan, munkás keresztyéni élet, amelynek bárminemű megháborítása megbocsáthatatlan bűn volt mindig és az is marad mindenha. Éppen ezért a közelmúlt siralmas idők szertelenségben tetszelgő és hiú hírnév után sovargó szívtelen alakjainak, mint a sötétség és hitetlenség daemonainak végképpen félre kell állani a haladás útjából, hogy többé immár ne akadályozhassák a Krisztusban és Krisztus által megvalósuló szellem-erkölcsi üdvintézménynek, vagyis az Isten szent országának terjedését és világsuralomra jutását. Ha pedig az ármány és erőszak romboló kísérletezései netalán még ezután is megismétlődnének közöttünk, körülöttünk, avagy rajtunk kívül bárhol egybűt: nekünk mindnyájunknak becsületbeli és keresztyéni kötelességünk, hogy önértékes eréllyel, szívós kitartással visszaszorítsuk, megtántorítsuk és elnémissük úgy általában a keresztyénség, mint közelebbről a protestantizmus és a református egyház bármely cégér vagy ürügy alatt ostromló ellenségeit és megmentjük, megtartsuk s megtartva biztosítjuk dicső elődeinkről reánk szállott szent örökségünknek épségét, sértetlenségét és gyarapodását a késői utódok számára is.

Mindez azonban még nem elég. Újult erővel új barázdákat kell szántanunk és azokba tiszta, életképes, jó magvakat kell hintenünk, amelyekből annak idején 30, 60, sőt 100 annyi mennyiségben gyümölcsöző plánták fejlődnek. Újult elmével, ifjúlt reménnyel és szent elhatározással új célokat kell magunk elé kitűznünk, és az azok eléréséhez vezető úton egységes táborként, elszántan, példaadólag, állhatatosan, lankadatlanul törekednünk kell előre, a nemes eszmék, igaz elvek, nagy terek megvalósulása érdekében. ivadékaink boldogságáért, hazánk, nemzetünk, egyházunk megújulásáért és Isten dicsőségéért.

Ebből az egész vonalon megindulandó korszakos kulturmunkából a Debreczeni Protestáns Irodalmi Kör megfelelő részt kér és a feladatok óriási halmazából készséggel, áldozatos ajánlközéssel vállalja a reá háramló mennyiséget, mert tisztában van azzal és tudja, hogy ma és a jövőben csakis azoknak a buzgósággal, önzetlennel és kitartóan dolgozó intézményes társulásoknak van és lesz létjogosultságuk, amelyek kellőleg felismerik és megértik az idők jeleit, kívánalmait, követelményeit, és azokhoz mérten tudnak is, akarnak is alkotni, gyarapítani, hittel és áldásos eredménnyel.

Mélyen tisztelt Hallgatóság! Az a rokonszenves érdeklődés, amely a DPIK eddigi négy esztendei szerény működése iránt úgy itt Debreczenben, mint a környéken megnyilvánult, mintegy buzdító zálogul tekinthető arra nézve, hogy ezentul — a változott viszonyok figyelembe vételével is — még hathatósabban rászánjuk magunkat a magyar protestáns kultúra szolgálatára. Cselekedjünk pedig ezt a Körünk megalakulása alkalmával — 1916 január 20-án — megállapított feladatainkhoz híven, amennyiben akkor azt fogadtuk, hogy a közönség számára felolvasásokat és előadásokat rendezünk, a protestantizmust érintő kérdéseket megvitatjuk, a protestáns szellemet erősítő irodalmi művek kiadását elősegítjük, sőt e célból koronként a Kör is ad ki értekezéseket, ezenkívül a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság kiadványait terjesztjük és annak anyagi javát lehetőleg munkáljuk.

Ezt a kitűzött célunkat a beálló új korszak folyamán hihetőleg gyorsabb lépésekkel és biztatóbb sikerekkel fogjuk megközelíteni, mint ahogyan elidőig történt. Erre nézve azonban a most mutatkozó készség, buzgólkodás és érdeklődés mellett még szükséges a Kör számbeli és anyagi gyarapodása is, amit az életviszonyok és közállapotok kedvező alakulása esetén bizvást lehet remélnünk.

Amidőn tehát Körünk ismeretes programjának megvalósulhatása végett úgy közelebből a mélyen tisztelt Hallgatóság, mint általában a helyi és környékbéli keresztyén társadalom hathatós érdeklődését és támogatását ismételten továbbra is kérni bátorkodom, egyszersmind legbensőbb üdvözlésem őszinte kifejezésével a mostani felolvasó estélyt, a szebb, a jobb és a boldogabb jövő édes reménységében megnyitottnak nyilvánítom.

Debreczen, 1919 december 6.

Dr. Erdős József.

Iskola

Jelentés a tápintézetí gyűjtésről. A gazdasági tanács határozata.

Tekintetes Gazdasági Tanács!

A gazdasági tanács kezdeményezésére a tápintézetí alapok elköltött tőkéjének refundálhatása céljából országos gyűjtési munkát volt elhatározva. Sajnos, hogy kideríthetetlen okok következtében az ügy nem részesült szerencsés kezelésben s emiatt az akció megindítása megkésett. De nem rekrimináció a célo, hanem a gyűjtés eddigi eredményének bejelentése.

A pénztári hivatal Márk Endre tanácselnök úr hathatós támogatása mellett megindította a gyűjtés munkáját f. évi január 15-én azzal, hogy a felhívó szó-

zatot és kísérelő levelet 2738 helyre szétküldte az országban. A felhívó szózatot dr. Varga Jenő tápintézeti felügyelő tunár úr készítette, a kísérelő levél megfogalmazását főtiszteletű Püspök ur csekélységemre bizta. Az első adomány f. évi január 22-én, az utolsó szept. 9-én érkezett a pénztárhoz. — A végleges eredmény 78,502 korona 79 fillért tesz. A gyűjtés számítása azon alapult, hogy ha egyházkerületünkben lélekszám után 20—20 fillér, a testvéregyházkerületekben 10—10 fillér adomány gyűl: a 200,000 korona töké össze lesz hozható. Számításunkat az országfelfordulás keresztül huzta. A postai közlekedés fennakadása miatt a felhívó szózat igen sok helyre nem jutott el, sok helyről a gyűjtés eredményét nem küldhették be, a debreczeni egyházban a gyűjtési munkát mindjárt a kezdetén félbeszakadt. A Debreczen város területén foganatosítható gyűjtés kérdésében kiemelten jelezni kell, hogy az ügyet elsősorban a tanácselnök ur öméltségére vette kezébe; több ízben tanácskozást tartott Uray Sándor és Zih Sándor lelkész urak, valamint kollégiumunk tanintézetei igazgatóinak bevonásával, de mivel előbb egy sajnos differenciát kellett a helybeli református egyházzal szemben kiegyenlíteni, időt veszítettünk s mikorra a nagy presbiterium hálás köszönetre méltó buzgósággal megtette az intézkedést, hogy a gyűjtés akciója városunk területén nagy apparátussal s a legnagyobb sikert ígérő felkészültséggel megindítottassék: bekövetkeztek a súlyos márciusi napok eseményei s a debreczeni egyház lelkész-elektó nem volt abban a helyzetben, hogy a nagy buzgósággal kebelére ölelt ügyet dülőre juttassa.

Általában jelenthetem, hogy az eddigi adakozás eredménye a fejenként felszámítható 20—20 fillért felülmúlja, sok egyházban eléri az egykoronás összeget is. A lelkész kar lelkesedéssel munkálkodott. A nagyobb összegű adományokról a Debreczeni Protestáns Lapban tudósítás jelent meg.

Ezek után tisztelettel javaslom, hogy:

1. a gyűjtést ezúttal még ne méltóztassék lezárni, hanem kimondani, hogy a viszonyok javultával a munkát tovább folytatandó;

2. különösen megkeresendő a helybeli református egyház vezetősége, hogy a lelkes egyszerűséggel fogadott felhívó szózatban kontemplált gyűjtést a kedvezőnek ítélt időben foganatosítani méltóztassék;

3. méltóztassék az eddig begyűlt 78,502 korona 79 fillér adományt beutalni a XII. csoportban való kezelésre olyan módon, hogy az ott, mint a VIII. pénztári csoport segéd-tőkealapja kezeltessék, melynek csak kamatai lesznek felhasználhatók;

4. végül méltóságos Márk Endre tanácselnök úrnak, akinek lelkes támogatása nélkül a gyűjtés munkája meg se indulhatott volna, továbbá a gyűjtés érdekében tartott tanácskozásokon nagy buzgósággal részt vett két fentebb nevezett lelkész úrnak (fájdalom egyik azóta elhalt), az intézetek igazgatóinak s nagy Dicsőfi József lelkész úrnak sokat ígérő fáradozásukért méltóztassék köszönetet fejezni ki.

Kiváló tisztelettel vagyok
Debreczen, 1919 nov. 30.

Rózsa Sándor,
koll. pénztárnok.

A gazdasági tanács határozata.

A gazdasági tanács vizsgáló tudomásul veszi, hogy a legmostohább idő ellenére is eddig 78,502 korona 79 fillér adomány gyűlt be. Tekintve azt, hogy a jelentés szerint a felhívó szózat nem juthatott el

minden helyre, sőt feltehető, hogy a gyűjtött adományokat sem lehetett mindenünnen beküldeni: a gyűjtés munkáját nem zárja le, hanem a helyzet kedvezőre történő változása idején azt folytatni kívánja. Evéghől az akció vezetésére és irányítására Márk Endre tanácselnök urat felkéri, akinek a szükséghez képest a kollégiumi intézetek igazgatói a pénztári és számvévi hivatal teljes erejökkel álljanak rendelkezésére. A 78,502 korona 79 fillér adományt beutalja a XII. csoportban való kezelésre tápintézeti segéd-tőkealapítvány címén, oly módon, hogy annak csak a kamatai lesznek felhasználhatók. Egyben a helybeli református egyház vezetőségét a jelen határozat jegyzőkönyvi kivonatának megküldésén kívül a tanácselnök és jegyző aláírásával ellátandó megkeresésben külön is felkéri a debreczeni gyűjtésnek alkalmas időben leendő végrehajtására. Végül a gazdasági tanács dr. Dicsőfi József lelkészelnöknek, Márk Endre tanácselnöknek, Uray Sándor lelkésznek és özv. Zih Sándorné úrnőnek b. e. férje részéről, dr. Lencz Géza, Karai Sándor, dr. Veress István igazgatóknak a gyűjtés ügyének lelkes felkarolásáért elismerését és hálás köszönetét fejezi ki, kérvén őket továbbra is az eredményes gyűjtési munkát érdekében áldozatkész közreműködésre.

Köszönettel emlékszik meg a gazdasági tanács a kollégiumi pénztári hivatalnak, elsősorban az akció, kezdeményezőjének Rózsa Sándor pénztárnoknak fáradságot nem ismerő ügybuzgóságáról, aki a felhívó szózatok és gyűjtőívek gyors szétküldésével lehetővé tette azt, hogy a gyűjtés a mostoha körülmények dacára is eredményessé válhatott.

Különfélék.

Az anyag.

Különös, hogy a szellem és az anyag szempontja hogyan keresztezik egymást sokszor az életben.

A sajtó, kivált meg az egyházi és iskolai sajtó-elsörenden áll a szellemi élet tényezői között s működése és hatása mégis anyagi tekinteten fordul meg.

Egyszer már — ennek az évnek a tavaszán, a proletár diktatura idején — fordultunk lapunk olvasóihoz azzal a bejelentéssel, hogy a Debreczeni Protestáns Lap megjelenését nem tudjuk biztosítani, Okul azt említettük, hogy az egyházi vagyonok lefoglaltsága folytán az egyházak nem teljesíthetik az előfizetést és így lapunk megjelenésének anyagi feltételei megszűnnek; — valójában attól tartottunk, hogy a hatalmon levők a lap fennmaradása esetén ezt is, mint más sajtóorganumokat, a magok céljára fogják lefoglalni. Talán emlékeznek olvasóink, hogy a lapnak csak egy száma maradt el, a többi megjelent és ha kissé hangfogósan is, nyíltan hirdette tovább azokat az eszméket, melyeknek addig szolgálatában állt.

Most megint ilyen bejelentést kell tennünk, mert idejében közölni kívánjuk az olvasókkal, hogy a Debreczeni Protestáns Lap negyvenedik évfolyama 1920 januárban rendszeresen nem indulhat meg.

Meg kell mondanunk, hogy a Debreczeni Protestáns Lap anyagi terhét egészében egyetlen ember vá

lalta. Ennek idáig megtudott felelni: a három első évben kifizette a fennmaradt régi adósságokat s a nehéz viszonyok közt lefolyt negyedik év tisztos deficitjét valahogyan elviseli. — De a jövő évre a nyomdával — melynek egyik tulajdonosa a tiszántúli református egyházkerület — olyan mértékben emelné a lap előállítás költséget, hogy azt még akkor sem teljesíthetnők, ha bevételeinket elfogadható mértékkel emelni lehetne. Most pedig, amikor a lap szétküldésének nehézségei miatt az előfizetők ugyancsak elapadnak, az előrelátható ráfizetés olyan összegű volna, amit nem egy embernek, de társaságnak sem volna könnyű kivevni.

Új vállalkozót a mostani drágaság idején keresni meddő kísérlet volna. Anyagi támogatásra sem gondolhatunk, mert főszerkesztőnk, egyszersmind a lap anyagterhének egyedüli viselője — súlyt helyez arra, hogy *sem egyes, sem testület ne szerezzen jogot a lap szellem vezetésébe beleszólásra*, s hogy így a lap irányáért — addig, míg ő áll az élén, — egymaga vállalhassa és követelhesse a felelősséget.

Jól tudjuk, hogy a református egyházi sajtóra a most következő napokban súlyos és nagy feladatok várnak és ebből a feladatból szeretnénk volna kivenni a magunk részét, de elviselhetetlen anyagi terhet nem vehetünk magunkra.

Ha a viszonyok kedvezőbbre válnak, reméljük hogy vagy vállalkozik valaki a lap gondjainak tőlünk átvételére, vagy ha nem: magunk feltámasztjuk az egyelőre most elaltatandó Debreczeni Protestáns Lapot

újra szolgálatára állunk a mi nagyrabecsült s kedves olvasó közönségünknek.

A kabai ifjúság vallásos lelkületének megnyilvánulásáról tanúskodnak azok az adventvasárnapi délutáni ünnepélyek, amelyek közül idáig kettőt tartottak. A közreműködő egyének általában, de közelebről a fő- és közepiskolai, úgyszintén tanítóképesítésű ifjak alapos készületségre valló módon léptek a nyilvánosság elé és a gyülekezet előjárói, tagjai, meg az érdekelt szülők, örömteljes érzéssel távoztak az ünnepélyekről, látván, hogy az ifjabb nemzedékre fordított fáradság és gondoskodás nem történt hiába. A templomba nagy számmal seregelt hívek önkéntes adakozásából eddig mintegy ezer koronányi perselypénz gyűlt össze az április hó végén megrongálódott templomtorony restaurálására. A két ünnepségi alkalommal díszre méltó elismerés mellett közreműködtek: Szabó Béla közkedvelt segédlelkész két tartalmas és eszméletető előadással, Tóth Lajos kántortanító művészi orgonajátékával, az énekkar szép összhangzatos dallamokkal, Juhász László orvostanhallgató és Boda Ferenc 8. oszt. tanuló imádkozással és bibliaolvasással, Szücs Gizella és Rácz Etelka gyönyörű éneklésökkel, Tóth János tanítójelölt és Tóth Lajos remek orgonázással és énekszámokkal. A szép és biztató kezdettel megindult nemes munka folytatásához kívánunk kedvet, kitartást és áldást.

Protestáns-estély. A folyó hó 6-án délután öt órakor tartott protestáns-estély a múlt számunkban közölt műsor szerint a termet zsúfolásig megtöltő kö-

zönség jelenlétében teljes sikerrel folyt le. Az estélyt a református tanítói vegyeskar nyitotta meg mély érzelmeket kiváltó énekszámával. Ezután Dr. Erdős József egyetemi professzor, a DPIK elnöke tartotta meg aktuális vonatkozású, igen tanulságos, megragadó beszédét, mely lapunk vezető helyén olvasható. Majd Baltazár Erzsike úrleány szavalta Tompa Mihály Téli reggelen című költeményét, nemcsak megértve és átérzve a gyönyörű allegorikus poémának mélységes tartalmát, hanem azt oly művészi tolmácsolva, hogy a jelenlevők megindultan hallgatták és hangos tetszéssel jutalmazták a mesterien előadott szavalatot. Dr. Varga Zsigmond lelkészkepzőintézeti tanár az eredeti kútfők szakszerű ismeretéről tanúskodó, alapos készületséggel tárta föl, hogy a váltság eszméje, vágya és reménye mely úton jutott kifejezésre az ókori keleti pogány népek vallásában és amaz őskori homályos, kezdetleges, mindamellett előkészítő jellegű vallási megnyilatkozások után, mily páratlan és tökéletes módon valósult meg a váltság az ószövetségi ígéretek beteljesüléseként a Jézus Krisztusban. E minden tekintetben kiváló és közelismeréssel honorált előadás után Hajdú László öröklött és szépen fejlesztett műérzékre valló szólóénekét élvezte a közönség Szele Miklós preziz harmónium kísérete mellett, a tanítói vegyeskar diszkrét énekével egybekapcsolva. Az estély a XC. zsoltár első versének elénekklésével végződött.

Egyetemi hallgatók statisztikája. A debreczeni egyetem összes hallgatóinak száma 744, ebből hittudományi hallgató 66, joghallgató 523, bölcsészethallgató 155. A jogi karon van nőhallgató 25, bölcsészethallgató 52, összesen 77. Református vallású 402, római katolikus 195, görög kath. 30, ág. h. evangélikus 39, unitárius 4, izraelita 71, görög keleti 2, felekezeten kívüli 1; magyarországi illetőségű 741, a monarchia többi országaiból való 3.

Szatmáron, a református leányiskolák tornacsarnokában minden vasárnap délután 5 órakor vallásos estélyt tartanak, amely nagyszámmal vonzza a hallgatókat. A vallásos estélyen az imádkozáson, bibliamagyarázaton kívül énekszámok, szavalatok és zeneszámok is vannak. A vallásos estély végén adakozás történik a tanítónőképző-intézet javára.

A szatmári presbiterium november hó 15-én tartott gyűlésében kimondotta, hogy a németi egyház példájára, újév után házról-házra járva, összeírta az egyháztagokat. Az összeírási munkálatok elvégzésére a fiatalabb presbitereket és az agilis egyháztagokat kérték fel.

Pályázat.

A győrteleki református egyház pályázatot hirdet az orgonista-kántortanítói állomásra. Pályázatok december 20-ig adandók be a győrteleki református iskolaszékhez. Személyes megjelenés, próbaéneklés megkívántatik.

Cenzurat de Sublocotenentul HORIA.